

Geacht Kamerlid,

Dit demissionaire kabinet zet in op een restrictiever asielbeleid. ASKV maakt zich grote zorgen over voorgestelde maatregelen in de Asielnoodmaatregelenwet en de wet invoering tweestatusstelsel. Deze maatregelen hebben ingrijpende gevolgen voor de rechtspositie en het toekomstperspectief van ongedocumenteerden in Nederland.

Afschaffing van de vergunning voor onbepaalde tijd, verruiming van de ongewenstverklaring en invoering van een tweestatusstelsel brengen grote juridische en maatschappelijke risico's met zich mee, die we hieronder nader toelichten. Datzelfde geldt voor het maandag door de BBB ingediende amendement om hulp aan mensen zonder verblijfsvergunning strafbaar te stellen.

Vanuit onze dagelijkse praktijk signaleren wij de impact op mensen in kwetsbare posities én op de uitvoerbaarheid van beleid. Wij roepen u daarom op om bij de behandeling van de voorgenomen maatregelen kritisch te kijken naar de juridische en maatschappelijke gevolgen van deze voorstellen.

Als grootste organisatie die opkomt voor de belangen van mensen zonder verblijfsvergunning gaat ASKV graag met u in gesprek om onze bevindingen nader toe te lichten en inzichten uit de praktijk met u te delen.

1. Afschaffing van de verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd

Beleidsvoornemen

Het kabinet wil de verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd afschaffen. Personen met een asielverblijfsvergunning krijgen volgens dit voorstel voortaan alleen nog een tijdelijke vergunning, die elke 3 jaar opnieuw beoordeeld wordt.

Impact van de maatregel: permanente onzekerheid en meer juridische procedures en geschillen

Het plan om een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd af te schaffen, leidt tot permanente onzekerheid voor erkende vluchtelingen. Hiermee wordt hen een duurzaam toekomstperspectief ontnomen:

- Werkgevers haken af als iemand geen structurele verblijfszekerheid heeft. Mensen blijven kwetsbaar en integratie komt niet van de grond. De gevolgen zijn extra schrijnend bij gezinnen: voor kinderen betekent structurele onzekerheid onrust, stress en beperkte ontwikkelkansen. Daarbij is de kans op fouten of misstanden bij verlengingen reëel, zeker bij mensen in kwetsbare situaties met bijvoorbeeld psychische problematiek of beperkte digitale vaardigheden;
- Deze groep blijft langdurig afhankelijk van (juridische) begeleiding. Tegelijkertijd leidt dit tot meer procedures, druk op de IND en juridische geschillen; mede omdat deze aanpak op spanning staat met Europese regelgeving.

2. Uitbreiding van de mogelijkheden voor ongewenstverklaring

Beleidsvoornemen

Het kabinet wil de ongewenstverklaring vaker kunnen toepassen, onder andere bij asielzoekers die volgens de overheid de openbare orde verstoren of overlast veroorzaken. Dit ook bij lichtere vergrijpen.

Impact van de maatregel: uitsluiting van kwetsbare mensen en onveiligere samenleving

Ruimere toepassing van de ongewenstverklaring en het inreisverbod leidt onvermijdelijk tot een grotere groep mensen die formeel wordt uitgesloten van verblijf, opvang en basale voorzieningen, ook wanneer feitelijke terugkeer onmogelijk blijkt:

- Dit raakt met name mensen in kwetsbare posities: staatloze mensen of personen met ernstige psychische problemen. Dit beleid dreigt mensen in een positie te brengen waarin zij niets meer te verliezen hebben: zonder opvang, zonder hulp, en met het risico op straf. Waar de hoop wellicht is dat mensen hierdoor ‘verdwijnen in de onzichtbaarheid’, is de realiteit anders: ze verdwijnen niet, ze worden zichtbaar op straat. Dit vergroot de kans op recidive, overlast, uitbuiting en acute zorgnood — met als gevolg extra druk op straatbeeld, nachtopvang, GGZ en handhaving;
- Voor hulpverleners en advocaten betekent dit een toename van juridisch én ethisch complexe situaties: cliënten zonder rechten maar met dringende noden, procedures zonder uitzicht op een duurzame oplossing.

Uitsluiting lost niets op. Het verplaatst het probleem naar de randen van de samenleving, waar het zich verhardt in de vorm van dakloosheid, overlast, zorgmijding en criminalisering. De samenleving wordt daar niet veiliger van — integendeel.

3. Wetsvoorstel Wet invoering tweestatusstelsel

Beleidsvoornemen

Het wetsvoorstel introduceert een tweestatusstelsel dat onderscheid maakt tussen verdragsvluchtelingen en subsidiair beschermden. Voor beide groepen wordt het recht op nareis beperkt tot het kerngezin, waarbij subsidiair beschermden bovendien te maken krijgen met aanvullende voorwaarden.

Impact van de maatregel: ongelijke behandeling en IND verder onder druk

De invoering van een tweestatusstelsel betekent in de praktijk ongelijke behandeling van mensen die bescherming zoeken.

- Oorlogsvluchtelingen uit landen als Jemen en Syrië – waar conflicten vaak jaren voortduren – zouden slechts tijdelijke bescherming krijgen en geen recht op gezinshereniging. Terwijl juist deze mensen niet weten of en wanneer terugkeer mogelijk is, en net als andere vluchtelingen behoefte hebben aan stabiliteit en gezinsleven.
- Het tweestatusstelsel zal de werkdruk bij de IND en de rechtspraak fors vergroten. De IND moet straks uitgebreider motiveren waarom iemand niet in aanmerking komt voor een status als verdragsvluchteling. Tegelijkertijd zullen veel asielzoekers bezwaar maken tegen hun indeling als subsidiair beschermde, in de hoop op betere rechten. Het gevolg: meer beroepsprocedures, meer vertragingen, meer onzekerheid.

In 2000 is het tweestatusstelsel afgeschaft omdat het oorlogsvluchtelingen benadeelde en dit stelsel een prikkel voor beroepsprocedures veroorzaakte. Het tweestatusstelsel biedt ook nu geen effectieve oplossing. De invoering is niet alleen moreel onrechtvaardig, maar door de lange invoeringstijd zal het de huidige problemen niet direct verlichten. Sterker nog, door de volgende toenemende druk op de IND en de rechtsspraak zal het de situatie juist verergeren. De maatregel is juridisch kwetsbaar, bestuurlijk ineffectief en moreel onrechtvaardig.

4. Amendement strafbaar stellen hulp aan mensen zonder verblijfsvergunning

Beleidsvoornemen

Maandag diende de BBB een amendement in dat beoogt om hulp aan mensen zonder verblijfsvergunning strafbaar te stellen. Dit voorstel markeert een radicale verschuiving in het migratiebeleid naar het criminaliseren van solidariteit en hulpverlening.

Impact van het amendement: inhumaan beleid

Het strafbaar stellen van hulp aan mensen zonder verblijfsvergunning is een vergaande en inhumane maatregel. De gevolgen ervan zijn groot:

- Moeten artsen ongedocumenteerden met acuut fysiek of psychisch leed de deur wijzen en laten creperen? Dienen ziekenhuizen mensen aan hun lot over te laten? Wordt het strafbaar om ongedocumenteerde kinderen les te geven?
- Durven ouders hun kinderen nog naar school of de huisarts te sturen? Mijden slachtoffers van mensenhandel of geweld de politie uit angst voor vervolging? Zijn kerken voortaan strafbaar voor het bieden van humanitaire hulp?
- Dit beleid ondermijnt de veilige toegang tot zorg, onderwijs en rechtsbescherming — fundamentele publieke waarden in een rechtsstaat.

De BBB stelt dat vergelijkbare wetgeving bestaat in omliggende landen, zoals België en Duitsland. Dat is onjuist:

België: Strafwetboek – Artikel 77bis

België kent strafbepalingen tegen het hulp bieden aan illegaal verblijf, maar met belangrijke uitzonderingen.

Wat is strafbaar?

Artikel 77bis van de Belgische Vreemdelingenwet (Wet van 15 december 1980) stelt straf op het bewust helpen of aanzetten tot het illegaal binnenkomen of verblijven in België.

Maar:

Er is een uitdrukkelijke humanitaire uitzondering:

“De strafbaarstelling is niet van toepassing wanneer de hulp uitsluitend wordt verleend om humanitaire redenen.”

Belangrijk:

Humanitaire hulp – zoals het bieden van onderdak, voedsel of medische zorg aan ongedocumenteerde migranten – is daarmee niet strafbaar. Het Belgische Grondwettelijk Hof heeft deze uitzondering bevestigd als essentieel om fundamentele mensenrechten te waarborgen.

Duitsland: Strafwetboek – § 96 & § 97 Aufenthaltsgesetz (AufenthG)

Duitsland kent in het Aufenthaltsgesetz (Vreemdelingenwet) strafbepalingen tegen hulp bij illegale binnenkomst en verblijf, maar ook hier gelden belangrijke nuances.

Wat is strafbaar?

§ 96 AufenthG: Strafbaar is onder andere het organiseren van illegale binnenkomst en verblijf, vooral wanneer dit tegen betaling gebeurt (zoals mensensmokkel).

§ 97 AufenthG: Strafbaar is het bieden van hulp bij illegaal verblijf tegen betaling.

Maar:

Niet-commerciële, vrijwillige humanitaire hulp is niet strafbaar. Strafrecht treedt alleen in werking bij financieel gewin of georganiseerde criminele hulpverlening. Hulp zonder winstoogmerk, bijvoorbeeld door kerken of NGO's, valt niet onder de strafbaarstelling.

Relevante jurisprudentie:

Duitse rechtbanken benadrukken consequent dat de menselijke waardigheid (Artikel 1 van het Grundgesetz) en godsdienstvrijheid bescherming bieden aan organisaties die uit humanitaire of religieuze overtuiging hulp bieden.

Bovendien is dit voorstel in strijd met de huidige EU Terugkeerrichtlijn, EVRM (art 3, 8, 11) en de EU-richtlijnen (2002/90/EG).

We vragen u om wetgeving te toetsen op uitvoerbaarheid, proportionaliteit en het voorkomen van menselijke én bestuurlijke schade.

Over ASKV

Het ASKV is een onafhankelijke organisatie die zich al méér dan 35 jaar inzet voor mensen zonder verblijfsvergunning. Wij zijn er met name voor mensen zonder verblijfsvergunning met een vluchtverleden die niet kunnen of durven terugkeren naar hun land van herkomst. Daarnaast ondersteunen we andere groepen zonder verblijfsvergunning, zoals staatlozen en medisch kwetsbaren.

Met vriendelijke groet,

Erik Rouw
Directeur bestuurder

ASKV

Chris Lebeauststraat 4
1062 DC Amsterdam

T +31 (0) 20 627 24 08
B NL75 TRIO 0391 1439 13

E info@askv.nl
W www.askv.nl